

Antoni Czaplewski Route

Wandelzoekpagina

Lengte

19 km

Start- en eindpunt

parkeerplaats Schaluinen
Schaluinen 11A
5111 HB Baarle-Nassau

Openbaar vervoer

- Bushalte Sint Janstraat 6, 5111 VR Baarle-Nassau. Lijn 132 Bravo/Arriva Breda - Tilburg, hier overstappen op een van de volgende buslijnen.
- De Lijn 457 Hoogstraten - Baarle Hertog - Turnhout, uitstappen bushalte Schaluinen, 5111 HB Baarle-Nassau.
- De Lijn 460 Baarle - Turnhout, uitstappen bushalte Schaluinen, 5111 HB Baarle-Nassau.

Parkeren

- Parkeerplaats Schaluinen, Schaluinen 11A, 5111 HB Baarle-Nassau

Horeca

- **café Schuttershof**
Zondereigen 27
B - 2387 Zondereigen
- **Het Vaneleke**
Witte Keiweg 1
B - 2330 Merksplas (B)
- Onderweg zijn er bankjes en picknickplekken.

Routemaker

Charles Aerssens

Versiedatum

17-09-2023

Grenzeloos wandelen

Deze grensoverschrijdende rondwandeling door het gebied ten zuiden van Baarle-Nassau rond het Belgische dorp Zondereigen ontleent haar naam aan de Poolse soldaat Antoni Czaplewski, die op 2 oktober 1944 in de buurt van Zondereigen sneuvelt tijdens de opmars van de 1ste Poolse Pantserdivisie onder leiding van Generaal Stanislaw Maczek. Antoni Czaplewski krijgt op het kerkhof van Zondereigen een voorlopig graf en wordt later herbegraven op het Poolse Oorlogskerkhof in Lommel. De hevige strijd om Zondereigen wordt ingezet door de Derde Brigade van de Eerste Poolse Pantserdivisie, gevolgd door de infanterie met het 9e Bataljon Strzelców waarvan Antoni Czaplewski deel uitmaakt. Zij moeten het opnemen tegen de 719 infanteriedivisie van Generalleutnant Karl Sievers en de 346 infanteriedivisie van Generalleutnant Erich Diestel, die deel uitmaken van het 15e Duitse leger onder General der Infanterie Gustav von Zangen. In het boekje 'Baarle in de branding' staat geschreven: 'Komend uit de bossen van Schaluinen ratelen tanks, kanonnen en gevechtswagens en sluipen gehelmde soldaten met mitrailleurs, pantservuisten en automatische wapens. Ze nestelen zich overal in het hout, de ruigte, de akkers, de weiden en de beemden tussen de Tommelsche Heide en Baarle Brug.'

De wandeling verloopt door een afwisselend landschap dat bepaald wordt door de beekvalleien van 't Markske/Merkske en Noordermark en enkele andere kleine stroompjes. Vooral de vallei van het Merkske en de Noordermark heeft een bijzondere landschappelijke en biologische waarde. Het open landschap ten zuiden van Baarle Hertog wordt grotendeels bepaald door landbouwgebied, waar het gevarieerde en kleinschalige cultuurlandschap van voorheen steeds meer verdwijnt en plaats maakt voor grootschaligheid. Maar door herstel van de natuurgebieden worden nu deels verdwenen kleine landschapselementen zoals bomen en houtwallen teruggebracht.

Routebeschrijving

1 We verlaten de parkeerplaats aan de kant van de Turnhoutseweg en steken recht over. We volgen Schaluinen en kruisen het fietspad van het Bels Lijntje. We passeren KNP34 en wandelen bij KNP70 rechtdoor over een breed zandpad omzoomd met statige bomenrij. We lopen door tot we aan KNP18 op de Zevenhuizenbaan komen. Op dit punt wandelen we rechtdoor naar de Zondereigense Baan, Hier slaan we bij KNP18 linksaf tot we aan de Nederlands-Belgische grens staan bij de brug over het Merkske. Even rechtdoor bereiken we bij KNP22 het Vredesmonument: 'Den Dodendraad'. Vanaf KNP 22 gaat onze route voor de Dodendraad over het zandpad langs deze oorspronkelijke grensversperring naar KNP21. Bij KNP21 gaat de route voorbij een vervallen toegangspoort naar links en dan rechtsaf over het onverharde pad zuidwaarts naar het buurtschap Gel. We zijn nu in België. We komen bij KNP20 op een betonweg, waar we rechtsaf wandelen in de richting van Zondereigen. We passeren het kapelletje van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen. We lopen Zondereigen binnen langs een hele bijzondere gevelversiering met pisbakken. Ook passeren we het voormalige klooster van de Zusters Annonciaden van Huldenberg.

2 We zijn nu in het centrum van Zondereigen op het kruispunt bij KNP24 voor de St. Rumolduskerk. We slaan linksaf de Dorpsstraat in en komen voorbij de brandweerkazerne: de oude jongensschool van weleer en Café 'Het Schuttershof'. Zo komen we aan de wegsplitsing bij KNP25 met de St. Jozefkapel. Aan de St. Jozefkapel en KNP25 houden we rechts aan en vervolgen de doorgaande verharding. Na de laatste huizen komen we in open terrein opnieuw langs een wegkapelletje ter ere van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes Dan steken we opnieuw één van de vele beken in het zeer grote

stroomgebied van de Mark over. Het is de Noordermark. Na de brug over de Noordermark passeren we KNP28 en heet de verharding Oude Baan, eeuwenoude straatweg tussen 's Hertogenbosch en Antwerpen. We wandelen licht opwaarts en verlaten het beekdal van de Noordermark. We komen op een kruispunt met de Strikkeweg. Hier bij KNP86 slaan we rechtsaf, de Strikkeweg in. We passeren een aantal boerderijen. Opvallend is dat sommige in heldere witte letters historische namen dragen zoals de Wilderthoeve, de Bossen en de Boshoeve, allemaal namen die verwijzen naar de voormalige natte heidegronden. We vervolgen onze route tot voorbij de Watereindse hoeve. Hier nemen we de eerste onverharde weg naar rechts. Opvallend zijn hier de fraaie inlandse eiken, die aan het pad liggen. Met de bocht mee naar links komen we bij KNP61 en steken op de kruising van zandpaden recht over. Aan het einde bereiken we de verharding van Eindepoel met zitbank. Linksaf gaat de route. De route gaat voorbij aan KNP44 en op de verharde viersprong gaan we rechtsaf de betonweg op. We komen nu in het buurtschap Heikant en wandelen door tot we aan de linkerzijde horecagelegenheid 'Het Vaneleke' bereiken aan de Witte Keiweg.

3 Tegenover horecagelegenheid 'Het Vaneleke' langs het elektriciteitshuisje gaan we richting Zondereigen. We passeren KNP38 en voorbij huisnummer 8 slaan we linksaf langs de bosrand, die we met de bocht naar rechts volgen. Naar het noorden hebben we zicht op het natuurreservaat 't Merkske. Het bospad voert ons voorbij aan KNP37 en leidt ons naar KNP36, direct gelegen op de oever van de Noordermark. Op deze 3-sprong slaan we linksaf en volgen we het beekdal tussen de rietkragen door. Vervolgens steken we bij het houten bruggetje de Noordermark naar rechts

over. Voor ons doemt een verhoging in het landschap op. Het is de in 1957 afgegraven castrale motte burcht Vossenbergh, vermoedelijk stammend uit de 11e tot 13e eeuw. We volgen de route over een knuppelpad over de eeuwenoude brede gracht voorbij aan het infopaneel. Het pad volgend wandelen we het gehucht Ginhoven binnen en komen bij KNP3. We volgen de bochtige betonweg en steken bij KNP32 de viersprong recht over. Het beton gaat over in een brede zandweg. Deze route brengt ons in de richting van het beekdal van het Merkske naar KNP33 op de grens van België en Nederland.

4 We laten hier bij KNP33 België achter ons en volgen we over de brede zandweg de vertrouwde groengele markering van het wandelroutenetwerk door het gebied van Staatsbosbeheer. KNP52 laten we links liggen tot we bij KNP41 aankomen. We slaan linksaf en volgen de zandweg tot aan het klaphekje aan onze rechterzijde. Door dit hekje komen we in het drassige met houtwallen omzoomde natuurgebied De Manke Goren. Door een tweede hekje komen we verderop bij KNP60

waar we richting KNP40 aanhouden. In de bocht naar rechts ligt links de onopvallende Belgische enclave H18. Je moet het maar weten! De groengele markering van het wandelroutenetwerk leidt ons naar rechts en verder op naar links. Bij KNP40 bereiken we het asfalt en de eerste boerderijen van Gorpeind. Linksaf voert de route ons door het langgerekte buurtschap Gorpeind. Voorbij de laatste huizen komen we op de doorgaande weg, de Zondereigense Baan. De Zondereigense Baan vervolgend steken we net voor de flauwe bocht over naar rechts en kiezen het asfalt van de Tommelsche Heide. Na goed 500 meter krijgen we aan onze rechterzijde het bosgebied van de Tommelsche Heide. Op de kruising slaan we linksaf en volgen het pad tot aan KNP31. Hier slaan we rechtsaf en langs de bosrand en het oen landbouwgebied tot we op een T-splitsing uitkomen. Onze route gaat op dit punt rechtsaf en we wandelen het bospad helemaal uit tot op het asfalt bij KNP34. Linksaf volgt nu het laatste korte traject terug naar het fietspad van het Bels Lijntje. Nog een klein stukje en we staan weer aan de Turnhoutseweg en de parkeerplaats, waar we onze Antoni Czaplewski route zijn begonnen.

Omgevingsinformatie

Tommelsche Heide

Dit gebied met bossen en open landbouwgebied rondom de gehuchten Gorpeind en Eikelenbosch is het terrein waar zich tijdens de gevechtshandelingen in de eerste dagen van oktober 1944 de Duitsers van de 719 infanteriedivisie van Generalleutnant Karl Sievers en de 346 infanteriedivisie van Generalleutnant Erich Diestel met tanks en een aantal Nederlandse SS-ers hebben verschanst in de boerderijen. Zij maken deel uit van het 15e Duitse leger onder General der Infanterie Gustav von Zangen. De Polen van de Eerste Poolse Pantserdivisie met hun infanterie voeren in hun langzame maar gestadige opmars op 2 en 3 oktober 1944 een bloedige strijd met de Duitsers. Op 4 oktober wordt Baarle-Nassau bevrijd, maar stagneert de opmars in noordwestelijke richting. Het zal nog tot 29 oktober 1944 als de Eerste Poolse Pantserdivisie onder leiding van Generaal Stanislaw Maczek Breda inneemt.

Vredesmonument: 'Den Dodendraad'

Het is een reconstructie van de driedubbele onder hoogspanning staande draadversperring tussen het door de Duitsers bezette België en het neutrale Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918). Deze versperring, die van Cadzand tot Vaals loopt, is in Zondereigen als volgt uitgevoerd: de

middelste lijn bestaat uit vijf stroomdraden van ongeveer vijf millimeter dik, die met porseleinen isolatoren aan dennenhouten palen van twee meter hoog zijn bevestigd. Op de palen zijn deze draden dertig centimeter van elkaar gescheiden. De onderste draad bevindt zich op vijftig centimeter van de grond. Om de vijftig meter staat een hoge paal met de aanvoerleiding voor de elektrische stroom, die zorgt voor een elektrische hoogspanning van ongeveer 2.000 Volt. Aan weerskanten van de elektrische versperring staat een beveiligingsafrastering, die anderhalve meter hoog is en uit een drietal prikkeldraden bestaat. De draadversperring wordt op 24 juli 1915 operationeel. Zij heeft een bijzonder hoge tol aan gedode vluchtelingen, smokkelaars en grensgidsen geëist. Het totale aantal slachtoffers, dat gepoogd heeft deze levensgevaarlijke hindernis te nemen, is zeker vijfhonderd, misschien wel een paar duizend of meer. In de volksmond krijgt deze grensversperring al vlog een lugubere bijnaam: 'Den Dodendraad'.

Mariakapelletje Zondereigen

Het is zo'n typisch klein religieus monumentje, dat destijds opgericht is halverwege tussen de kerk en het buurtschap Gel. Wie te voet naar de kerk gaat, kan onderweg even bij het kapelletje halthouden om er te bidden of een kaars te ontsteken. In het kapelletje naar Gel vinden we een mooie beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen, inclusief de Vlaamse Leeuw en de verpletterde draak (symbool van al het kwade op aarde). De letters op het wapenschild symboliseren de Vlaamse ontvoogdingsstrijd: 'Alles Voor Vlaanderen, Vlaanderen Voor Christus'. De huidige kapel is in 1939 gebouwd. Rond 1850 moet er al een voorloper hebben gestaan. Twee stevige, knoestige lindebomen zorgen voor de nodige schaduw. Het planten van lindebomen bij kapelletjes is een restant van de oude gewoonte om godsdienst te beoefenen onder deze bomen. In alle Germaanse en Slavische landen is de linde bovendien zeer geliefd als dorpsboom.

Zondereigen

Dit in de Belgische Kempen gelegen dorp behoort tot de Gemeente Baarle-Hertog. De oudste vermelding van Zondereigen treffen we aan in een Latijnse tekst uit het archief van de voormalige Sint Michielsabdij van Antwerpen. Het oorspronkelijke cartularium is niet bewaard gebleven, wel een 14e eeuwse afschrift op perkament. Omstreeks 1124 wordt een hele reeks Kempische goederen geschonken aan deze Norbertijnenabdij. Maar de vage omschrijving van de landgoederen gaf aanleiding tot twisten. Hertog Hendrik III van Brabant stuurt Schout Zimarus van Antwerpen naar Merksplas om er de dorpsgrenzen vast te leggen met zes betrouwbare mannen uit Merksplas en omgeving. Een van hen is Henricus van Sonderheighen en daarmee is 1251 de oudste verwijzing naar de leefgemeenschap Zondereigen. Maar volgens de legende is Zondereigen al veel ouder, een bewering die ondersteund wordt door archeologische vondsten en plaatsnamen. De eerste mensen verbleven lang voor onze tijdrekening in jagershutten langs de riviertjes het Merkske en de Noordermark. We gaan ervan uit dat de eerste permanente bewoning in Zondereigen dateert uit de Frankische tijd. Volgens de overlevering is ook de Noorman Gelmel met zijn lieden in de 9e en 10e eeuw in hun snekken de Noordermark opgevaren en hebben hier een nederzetting gesticht.

St. Rumolduskerk Zondereigen

Op de plaats van de huidige kerk stond al in 1464 een kapel gewijd aan Rumoldus, een Schot of een Ier die leeft in de 8e eeuw. Van hem wordt verteld dat hij bisschop van Dublin is geweest en dat hij als kluizenaar in Mechelen heeft gemissionieerd. Eeuwenlang wordt hij aangeropen tegen allerlei kwalen zoals 'koningszeer', gezwellen, slechte ogen en andere lichamelijke gebreken. In 1698 slaagde kapelaan Heylens erin 'uyt de silvere caste van Mechelen' relikwieën van de H. Rumoldus te krijgen. Die worden in processie overgebracht door vele bedevaartgangers en Zondereigen wordt vanaf dat moment een vermaarde bedevaartplaats. De feestdag van Rumoldus is 1 juli. Pas in 1842 wordt Zondereigen zelfstandig op kerkelijk gebied. In 1859 wordt de oude kapel vervangen door een veel grotere kerk, die op 3 oktober na de bevrijding door de Polen door Duitse kanonnen in brand is geschoten. Het kerkgebouw ging vrijwel geheel verloren. Gelukkig zijn veel kostbaarheden tevoren reeds veilig opgeborgen. De Polen brengen bovendien het beeld van Sint-Rumoldus in veiligheid. Slechts een paar oude beelden blijven bewaard. Na de oorlog wordt de kerk in oude stijl weer

opgebouwd en ontwerpt glazenier Jan Huet (1903-1976) voor de nieuwe kerk mooie glasramen. Opmerkelijk is het nieuwe glasraam van Ingrid Meyvaert (1956), dat hier nu sinds juni 2006 is te bewonderen. Dit kunstwerk stelt Rumolda Van Beek voor. Deze Zondereigense kloosterlinge leeft van 1886 tot 1948, verblijft als Franciscanes in het klooster in Herentals en is getekend met de wonden van de lijdende Christus. Er loopt een proces voor haar zaligverklaring.

St. Jozefkapel Zondereigen

Het juiste bouwjaar niet bekend is, maar wordt gebouwd onder Jozef Nooyens, pastoor van Zondereigen tussen 1903 en 1915. De kapel wordt gemetseld op de plaats waar de Oude Baan en de 'nieuwe steenweg' (1895) samenkomen. Tweemaal per jaar trekt de processie door de Dorpsstraat naar deze plaats: zondags na Sacramentsdag en met de kermis begin juli. Veldbloemen als margrietten, wilgenroosjes en brem worden op de weg gestrooid en alle ramen worden versierd met bloemen en brandende kaarsen. De mensen knielen buiten op een stoel neer om er te bidden. Kunstenaar Stan Grooten restaureerde het originele St. Jozefbeeld. De ijzeren deur is bijzonder rijkversierd met een groot aantal kruisen en de letters S en J.

Kapel Onze Lieve Vrouw van Lourdes Zondereigen

Dit kapelletje is in 1932 opgericht door landbouwer Sus Van Gils. Met paard en kar reed Sus op een dag naar zijn akkers. Bij het oprijden van het veld tuimelde hij van de kar. Hij viel vlak voor het wiel en vreesde te worden overreden. Als bij wonder echter stopte het paard: Sus bleef ongedeerd! Uit dankbaarheid bouwde hij op die plaats een kapelletje. De gezusters Leestmans vonden die plek dan weer uitermate geschikt om zittend te verpozen. Ze offerden, samen met wat geld, een briefje met daarop de volgende woorden: 'Een frankske voor een bankske van een plankske'. Dit heeft ervoor gezorgd dat bij veel Zondereigense kapelletjes nu moderne zitbankjes zijn geplaatst.

De Noordermark

Deze waterloop is één van de vele beken in het zeer grote stroomgebied van de Mark, die het karakter van dit landschap heeft bepaald. Al in de 13e eeuw wordt de Noordermark vernoemd als grens tussen de gemeenten Baarle-Hertog en Merksplas. Dit riviertje was ook de grens tussen de bisdommen Luik (waartoe Baarle behoorde) en Kamerijk (o.a. Merksplas). Al voor de tumultueuze oorlogsdagen van oktober 1944 hebben hier bloedige gevechten plaats gevonden op 2 augustus 1831 aan het begin van de Tiendaagse Veldtocht. Door de voorlopige Belgische regering is de onafhankelijkheid uitgeroepen en onder leiding van de Prins van Oranje Willem I der Nederlanden valt het Nederlandse leger met de Eerste Divisie daarop het opstandige België binnen. In het gebied ten zuiden van Zondereigen is er sprake van schermutselingen tussen het Tweede Bataljon Jagers en een Belgische eenheid onder leiding van Generaal Niellon, waarvan de gevechtssterkte wordt geschat op 400 man. Hier langs de Noordermark raken drie Nederlandse vrijwilligers gewond. Omdat de Prins van Oranje versterking laat aanrukken, trekt Generaal Niellon zijn manschappen terug. Het Nederlandse leger wordt na tien dagen buitengedreven en de Tiendaagse Veldtocht brengt een intensief diplomatiek overleg op gang. Toch duurt het nog tot 19 april 1839 alvorens de vrede tussen België en Nederland wordt getekend.

Buurtschap Lipseinde

Vanuit dit gebied trekt de Eerste Poolse Pantserdivisie onder leiding van Generaal Stanislaw Maczek vanuit Merksplas op 30 september 1944 op in de richting van Lipseinde en Zondereigen. Op zondagmorgen 1 oktober begint om 6.00 uur de Poolse artillerie met een aantal kanonnen te vuren op de Duitse linie. De strijd om Zondereigen wordt ingezet door de Derde Brigade van de Poolse Pantserdivisie, gevolgd door de infanterie. Eén formatie tanks rukte op langs Lipseinde en volgt de doorgaande weg in noordelijke richting naar het dorpshart van Zondereigen. Een tweede gevechtsgroep rukt op langs het buurtschap Gel in de richting van het oostelijk gelegen Weelde Statie. Ze ondervindt zware tegenstand bij het doorstoten via de Gelse Straat naar Zondereigen. En

een derde gevechtseenheid rukt aan de westzijde op langs het buurtschap Ginhoven. Zo werd een breed front gevormd. De Polen hebben letterlijk om elke meter moeten vechten en huis na huis moest worden veroverd. Huizen en schuren gingen door brand verloren toen ze in het midden van de vuurlinie kwamen te liggen. Pas na de middag bereiken de Polen de St. Rumolduskerk en het duurt tot na 18.00 uur totdat de meeste Duitsers aan de noordkant uit Zondereigen zijn verdreven. Het zwaar geschonden dorp is vrij. Bij deze gevechtshandelingen op 1 en 2 oktober 1944 sneuvelen in Zondereigen 11 Poolse soldaten, waaronder Antoni Czaplewski, die op het kerkhof van Zondereigen een voorlopig graf krijgen. Antoni Czaplewski wordt later herbegraven op het Poolse Oorlogskerkhof in Lommel.

Natuurreservaat 't Merkske

Doordat de vallei van het Merkske lange tijd in de vergetel hoek is gebleven, heeft de natuur aan beide kanten van de grens lang haar gang kunnen gaan, waardoor zeldzame plantensoorten, maar ook vogels, amfibieën en andere dieren hebben kunnen profiteren van de rust en de natuurlijke rijkdom van het gebied. Zo'n 30 jaar geleden heeft Staatsbosbeheer hier de eerste aankoop gedaan en inmiddels heeft het natuurreservaat een oppervlakte van ongeveer 300 ha. Nu wordt gestreefd de kleine landschapselementen zoals bomen en houtwallen te behouden en zijn er poelen gegraven. Men streeft naar een gevarieerd gebied met hooilandjes, weiden, rietkragen en moerasbosjes, maar ook natuurgerichte recreatie met infopanelen en wandelroutes, zoals een Laarzenpad. Hier in het prachtige beekdallandschap vloeit het Merkske samen met de Noordermark.

De Vossenbergh

Deze in 1957 is afgegraven verhoging in het landschap had oorspronkelijk een doorsnede van ongeveer 30 en was meer dan 5 meter hoog. Deze heuvel wordt uit 1515 voor het eerst vermeld als Borchberch i.p.v. Vossenbergh en stamt vermoedelijk uit de 11e tot 13e eeuw. Volgens het Gelmellied van de Belgische Kapucijn Pater Ladislas Segers (1890-1961) zijn de Vikingen in de 9e eeuw de Noordermark, die toen heel wat breder moet zijn geweest, opgevaren en zou de Vikinghoofdman Gemel een castrale motte burcht hebben gebouwd op de Vossenbergh. We onderscheiden een opperhof en een neerhof, beide met wal en gracht omgeven. Het opperhof bestond uit een kegelvormige, handmatig opgeworpen aarden heuvel waarop een houten versterkte woontoren. Het dagelijks leven vond op het neerhof plaats.

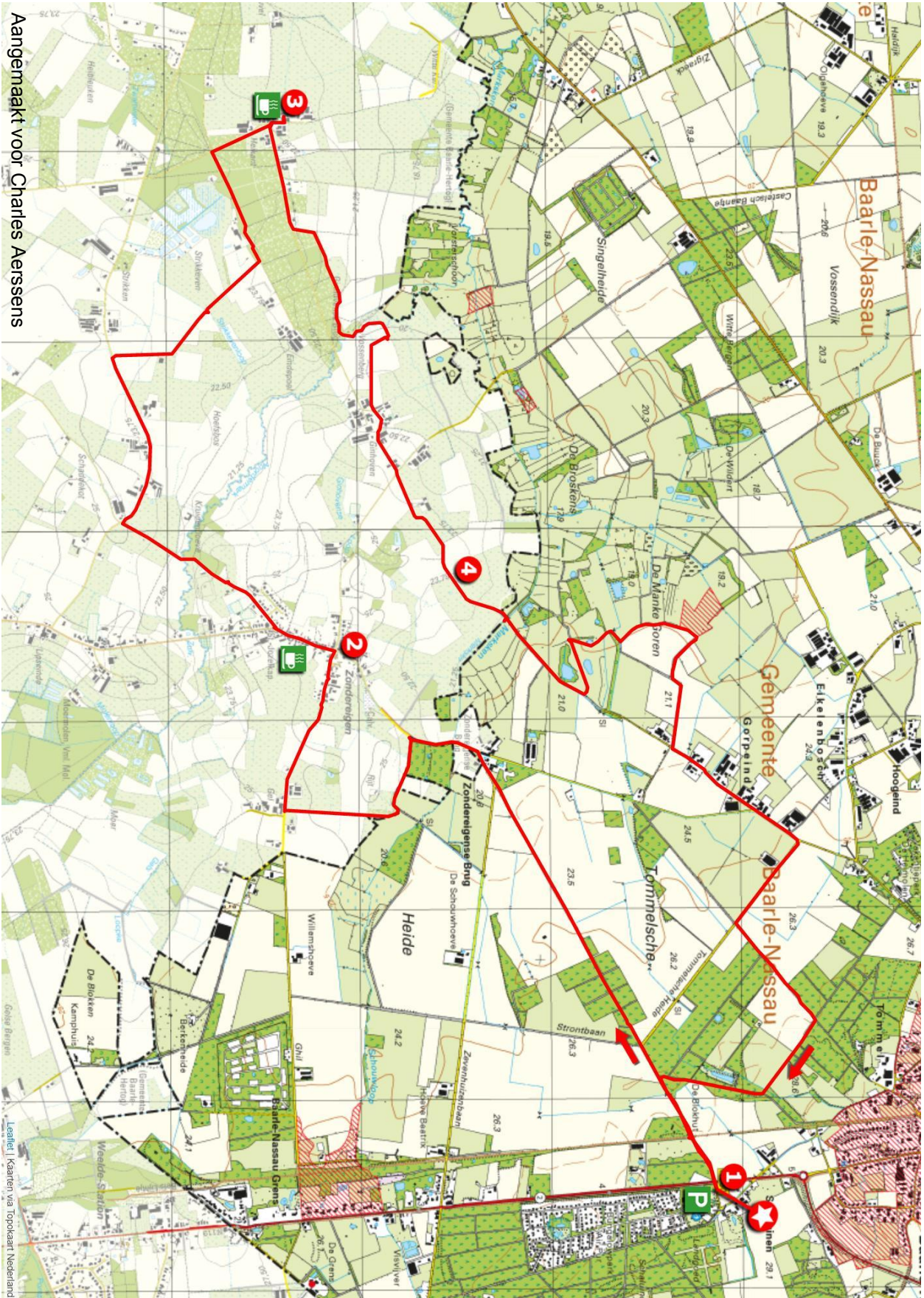
Ginhoven

Het is zo'n beetje de oudste nederzetting in het gebied en naar alle waarschijnlijkheid de bakermat van Zondereigen Dit gehucht is ook de geboorteplek van Maria Van Beek, dochter van Cornelius Van Beek en Angelina Meyvis, geboren op 3 maart 1886. Zij treedt in 1920 in het klooster der Zusters Franciscanessen van Herentals en wordt een jaar later geprofeest onder de naam Zuster Rumolda. Vanaf 18 november 1922 was ze blijvend 'gestigmatiseerd': de vijf kruiswonden blijven permanent zichtbaar. Zij overlijdt op 13 maart 1948 en haar graf in Herentals wordt nog altijd druk vereerd. In de St. Rumolduskerk van Zondereigen is een aparte kapel aan haar gewijd met gebrandschilderd raam van Ingrid Meyvaert (1956) en beeldje van de hand van Griet Cambré.

Antoni Czaplewski Route, 19 km

Aangemaakt voor Charles Aerssens

Leadt | Kaarten via Topokaart Nederland